

RÁCZ Zoltán

HARMADIK ÉVEZRED

- Gondolatok a közigazgatás fejlesztéséről -

...példátlan horderejű társadalmi és gazdasági változásokon megyünk keresztül, amelyek során a korábbi gyakorlattal nem lehet mit kezdeni, ezek a változások újító válaszokat igényelnek"

(Rosabeth Moss Kanter: The Change Masters, 1983)

Mielőtt átlépünk a harmadik évezredbe, megoldásra vár egy talán jelentéktelennek tűnő, de valójában igen lényeges probléma: a közigazgatás korszerűsítése.

A modern, permanensen változó társadalom alkalmazkodó képességét nagy mértékben befolyásolja a jogrendszer, a pénz, a piaci mechanizmusok, az igazgatási bürokrácia. Ez egy innovációs folyamat, amely céltudatos, komplex fejlődést jelent. Hazánkban ennek az innovációnak a célja az elmozdulás a fejlett világ felé.

A választások eredményeként megy végbe a megújulás a politikai pártokban, az államhatalomban, a jogrendszerben, a gazdaságban, és a közigazgatásban egyaránt. A folyamatban a közigazgatás determináló tényezővé válik. Az eddigiekben végbement és az elkövetkezendőkben végbemenő társadalmi, politikai, és gazdasági változások egyaránt megnövelik a közigazgatással szemben támasztott igényeket és elvárásokat. Egyfelől bürokrácia mentes, pártatlan, szakszerű és gyors ügyintézésre, másfelől a közigazgatási szervezet létszámának minimalizálása mellett hatékony, eredményes és költségtakarékos működésre van szükség.

A közigazgatás olyan integrált rendszer, amely a gazdaság, a társadalom és a polgár számára, érdekében és igényeinek kielégítése végett jogot alkot és alkalmaz (szakigazgatási feladatokat lát el, hatósági jogkörével él, információt gyűjt és szolgáltat, ellenőriz stb.),

gazdálkodik, koordinál, egyszóval közszolgálatot valósít meg.

Miután a közigazgatás funkcióiból és feladataiból adódóan átszövi mindennapjainkat, ugyanakkor folyamatosan változik, ezért működésének korszerűsítése, folyamatos fejlesztése alapvető fontosságú kérdés.

A közigazgatás jelenlegi rendszerének elemzése során kiderül, hogy a közigazgatás egésze bürokratikus, egyszerre túl- és alulszabályozott, nagy létszámú és költséges, hatékonysága pedig gyenge. Kiderül továbbá, hogy adott közigazgatási szervben belül a szervezeti felépítés és a belső szabályozás nem megfelelő, a vezetési stílus nem ösztönzi a köz valódi szolgálatát. A köztisztviselőknek nem sok lehetőségük van képességeik kibontakoztatására, szakmai fejlődésre és előbbre jutásra, nem látják saját perspektívájukat. Egyes vezetők és szervezetek számára a fejlődés nem alternatíva. A köztisztviselők egy része „ügy és ügyfél” ellenes, szakmailag vagy emberileg alkalmatlan, korrupcióra hajlamos. Nos ez az állapot így tarthatatlan.

A közigazgatás alappillére a köztisztviselő. Az alkotó, hasznos, értékteremtő munkát végző köztisztviselő kulcsfontosságú szerepet tölt be a közigazgatási szférában. A közigazgatás eredményessége, teljesítő-képessége és fejlődése nagymértékben függ a kreativitás, a rugalmasság és az innováció előfeltételeit megteremtő

köztisztviselőtől. A köztisztviselő elkötelezettsége, az adott rendszer céljaival való azonosulása, tudásának, képességeinek-készségeinek fejlesztése, és a közigazgatás adott szervezetének javára történő mind teljesebb kibontakoztatása és hasznosítása meghatározó tényező. A köztisztviselő munkája során közszolgálatot lát el. Ez különbözteti meg a többi szférában (politika, gazdaság stb.) dolgozóktól. És ez az a többlet, ami indokolttá teszi a ráirányuló figyelmet és a vele való törődést. Vissza kell állítani, illetve újra meg kell teremteni a közszolgálat és az ennek megvalósítását biztosító köztisztviselők presztízsét. Ez csak akkor következik be, ha ez a nehéz és felelősségteljes szakma hivatássá válik. A hivatás gyakorlását viszont elő kell segíteni a biztonságérzet és a stabilitás megteremtésével, a szakmai, az egzisztenciális és az anyagi előbbre jutás lehetőségének, az önfejlődésnek és a profivá válás lehetőségének biztosításával. A hivatástudattal végzett profi közszolgálat közmegebecsülést fog hozni.

A köztisztviselő számára mindezek akkor válnak adottá, ha ő maga rendelkezik a szakma gyakorlásához szükséges emberi kvalitásokkal, megfelelő szaktudással, szakismeretekkel és képességekkel.

Mindezek aláhúzzák a köztisztviselők kiválasztásának, valamint képzési és továbbképzési rendszerének fontosságát. De egyben felvetik a teljes magyar közigazgatás átalakításának, újrászervezésének kérdését is.

A közigazgatás fejlesztésének, ezen belül a központi államigazgatás fejlesztésének egy lehetséges, figyelmen kívül nem hagyható módszertani eleme az egyes feladatok és szervezetek tipizálásának, egységesítésének lehetősége.

A tipizálásra, egységesítésre a legkézenfekvőbb terület a minisztériumok, a kormányhivatalok működési feltételeit, valamint az alaptevékenységek maradéktalan ellátását biztosító úgynevezett belső szolgáltató feladatok, illetve szervezetek egységesítése és egy szervezeti rendszerbe való integrálása. Mindez megoldható egy úgynevezett *főtitkárság* kialakításával.

A főtitkár nem szükségszerűen helyettes államtitkár, illetve azzal azonos jogállású személy (ugyanis a közigazgatás fejlesztése során nem elhanyagolható szempont az állami vezetők létszámának csökkentése). Ennek megfelelően a főtitkár számára nem kell biztosítani az állami vezetőknek jogszabály által járó kedvezmények jelentős részét, például lakáshoz jutás, diplomata-útlevel, kormányváró, központi egészségügyi ellátás, üdültetés és e besorolással járó illetmény stb. Célszerű azonban biztosítani helyettes államtitkári elhelyezést és titkárságot,

gépkocsihasználatot és az állami vezetőknek járó külön telefon használatát, továbbá a főosztályvezetők és a helyettes államtitkárok közötti sávban elhelyezkedő személyi illetményt.

A főtitkárság az alábbi területeket fogná át:

- személyzeti és biztonsági szervezeti egység,
- költségvetési és pénzügyi szervezeti egység,
- jogi szervezeti egység,
- informatikai és ügyviteli szervezeti egység,
- üzemeltetési-ellátási szervezeti egység,
- koordinációs, felügyeleti irányító-ellenőrző szervezeti egység.

Ezen szervezetek, illetve a bennük megjelenő feladat-, jog- és hatáskörök valamennyi minisztériumban, illetve kormányhivatalban megvannak. Egy szervezeti blokkban való összefogásuk jelentősen növeli az adott minisztérium, illetve hivatal működésének megfelelő biztosítását, illetve az alaptevékenységek kellő ellátása feltételeinek biztosítását. Egyértelművé válik továbbá a felelősség kérdése is. Kormányzati szempontból lehetővé teszi az egységes szemléletmódot, a jobb tervezhetőséget, a könnyebb szervezhetőséget és a hatékony irányítást, illetve ellenőrzést.

A kiszolgáló, a feltételrendszert biztosító szervezetek-feladatok-hatáskörök külön-külön is, de együtt is determináló jellegűek a rendszer (közigazgatási szerv) működése, valamint a rendszerkörnyezet által történő elfogadás szempontjából. A rendszer-környezet (politikai-társadalmi-gazdasági szféra, kormányzat, tömegkommunikáció, polgárok stb.) megítélése elsődlegesen a „kimenet” teljesítményértékein alapul. És e teljesítmény értékelésénél mindig a pozitív értéktől való eltérés jelenik meg: jogsértő intézkedés, packázó magatartás, elintézetlen ügy, költségtüllépés stb. A „negatív kép” kialakulása viszont politikai-kormányzati szempontból is megengedhetetlen.

A közigazgatási szerv munkájának belső szervezésével, a feladat-, jog- és hatáskörök egyértelművé tételével, a felelősség megosztásával és leosztásával, és a hatékony működést segítő feltételrendszer megteremtésével (beleértve a belső szabályozásokat is) sikeres kimenetet lehet biztosítani. A főtitkári rendszer létrehozása ezt segítően elő.

A főtitkárságok létrehozása a gyakorlatban azt jelentené, hogy a helyettes államtitkárok között csak az alaptevékenységgel kapcsolatos feladatokat és az ezeket végző szervezeteket osztanák meg. A tanácsadók, az első

számú vezető munkáját segítő operatív koordináció, a belső ellenőrzés, a sajtótájékoztatási és a protokoll ügyek közvetlenül az első számú vezető felügyelete alatt működhetnek titkárság vagy kabinetiroda formájában.

A felvázolt megoldás nem érintené sem a politikai államtitkárok, sem a kormányzati szerv stabilitását jelképező, a teljes szervezet hatékony, eredményes és jogszzerű működését biztosítani hivatott közigazgatási államtitkárok státusát.

A közigazgatás fejlesztésének egy másik eleme lehet bizonyos feladatok-hatáskörök központosítása és egységes irányítása. Miután Magyarországon a kormány a közigazgatás legfelső szerve, ezért a közigazgatás irányítását a Miniszterelnöki Hivatal erre létrehozandó szervezete végezhetné.

A közigazgatás irányításának öt igen lényeges eleme erős központosítást igényelne. Ezek:

- ◆ kormányzati költségvetési ügyek,
- ◆ kormányzati informatikai-kommunikációs rendszer,
- ◆ kormányzati személyzeti ügyek,

- ◆ kormányzati ellenőrzés,
- ◆ kormányzati jogalkotás és jogharmonizáció.

Kiemelném a kormányzati személyzeti ügyeket. Elkerülhetetlen, hogy a kormánynak legyen a teljes magyar közigazgatás irányításához személyzeti politikája. E személyzeti politika kialakítása, a közigazgatásban foglalkoztatott köztisztviselők kiválasztása, alkalmassá tétele, vezetőképzése, a vezetők feletti munkáltatói jogok egy kézben tartása és a közigazgatás rendszerén belüli mobilitásuk biztosítása, a közigazgatás szervezeti-személyzeti fejlesztése stb. mind-mind olyan elem, amely központosított irányítást igényel a Miniszterelnöki Hivatalon belül.

Magyarország az elmúlt időkben – úgy tűnik – fejlődési pályára állt. Ahhoz, hogy ez a folyamat tovább folytatódjék és a fejlett világ részesei lehessünk a harmadik évezred elején, hatékony és korszerű közigazgatás, valamint felkészült és erkölcsileg feddhetetlen köztisztviselői kar szükséges. A „hatékony állam” megvalósításához ez feltétlenül szükséges.

Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem
VEZETŐKÉPZŐ INTÉZET

Felsőfokú Gazdasági Szakértő

Cél: Intenzív felkészítés az államilag elismert gazdasági szakképzések (mérlegképes könyvelő, pénzügyi tanácsadó, pénzügyi és számviteli szakellenőr – vállalkozói és költségvetési szakon) megszerzéséhez szükséges elméleti és gyakorlati ismeretanyagból, valamint az írásbeli, gyakorlati és szóbeli vizsga megszervezése és lebonyolítása.

Kiknek ajánljuk? Elsősorban felsőfokú végzettségű, gyakorlattal rendelkező gazdasági szakembereknek, akik munkájához a szakképesítés megszerzése szükséges.

Tantárgystruktúra: 3 szemeszter 420 óra

A tanfolyam kezdése: 1999. október

A tanfolyam időbeosztása:

Hétfői és keddi napokon: 9.00–17.30

Tervezett képzésünk:

Okleveles könyvvizsgáló

Gazdasági „TOP” programok

Cél: Intenzív felkészítés az államilag elismert gazdasági szakképzések (okleveles pénzügyi revizor, adótanácsadó), megszerzéséhez szükséges elméleti és gyakorlati ismeretanyagból, valamint az írásbeli, gyakorlati és szóbeli vizsga megszervezése és lebonyolítása.

Kiknek ajánljuk? Felsőfokú végzettségű, gyakorlattal rendelkező gazdasági szakembereknek, akik munkájához a szakképesítés megszerzése szükséges.

Tantárgystruktúra:

Okleveles pénzügyi revizor – 4 szemeszter 450 óra.

Adótanácsadó – 2 szemeszter 330 óra

Tanfolyamok kezdése:

Folyamatosan indulnak megfelelő létszám esetén

Tanfolyamok időbeosztása:

Okleveles pénzügyi revizor: keddi napokon 9.00–17.30

A tanfolyamok helye: BKE Vezetőképző Intézet, 1087 Budapest, Könyves Kálmán krt. 48–52.

Felvilágosítás, jelentkezés: Korona Ildikó programszervező, „B” ép. 304 szoba

Tel./Fax: 210-4286, 210-0210/1309, 1306 e-mail: ikorona@mail.vki.bke.hu * <http://www.vki.bke.hu>